

*Лариса Василівна Івченко,
кандидат мистецтвознавства,
завідувач відділу музичних фондів
Інституту книгознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
ORCID: 0000-0003-2562-3979
e-mail: ivchenko@nbuv.gov.ua*

*Євгенія Віталіївна Кожушко,
молодший науковий співробітник
відділу музичних фондів
Інституту книгознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
ORCID: 0000-0002-9115-4050
e-mail: kozhushko@nbuv.gov.ua*

ВСТАНОВЛЕННЯ АВТОРСТВА МУЗИЧНИХ ТВОРІВ («БЕЗІМЕННИЙ ВЕКСЛЕР»)

Метою роботи є ідентифікація композитора – автора музичних творів, опублікованих з неповними даними (лише ініціали) в Києві, Ялті, Феодосії, Москві, Санкт-Петербурзі, Варшаві, Парижі на початку ХХ ст. **Методологія дослідження** ґрунтується на основних положеннях системного підходу до культури як цілісності. Застосовувалися методи спеціальних історичних дисциплін – бібліографії, книгознавства, музикознавства, біографістики, зокрема історико-порівняльний метод, а також емпіричні спостереження, що є результатами осмислення авторами власного досвіду роботи з атрибуції творів. Евристичний підхід, організація вибіркового пошуку дозволили віднайти відомості про життєвий і творчий шлях композитора. **Наукова новизна.** За нотними виданнями з фондів ВМФ НБУВ, видавничими каталогами, рекламою, проспектами серій, інформацією з електронних каталогів бібліотек, листуванням та мемуарно-історичною літературою вдалося вперше встановити основні відомості про Семена Векслера (1876, Херсон – 1950, Париж). Визначено, що Семен Векслер і «французький» Серж Векслер – одна й та сама особа. Як музичний редактор (під псевдонімом Серж Векслер) він здійснив багатотомне видання творів Фридерика Шопена, яке вважається одним із важливих і помітних серед численної низки шопенівських видань у ХХ ст. Шість із восьми братів С. Векслера – також музиканти (композитори, диригенти, виконавці, музичні педагоги), які зробили свій внесок у музичну культуру Херсона, Києва, Катеринослава, Одеси. З'ясовано псевдоніми, якими користувався композитор. Уперше складено перелік творів Семена (Сержа) Векслера. Атрибутовано 13 видань з ВМФ НБУВ як твори Семена Векслера, їхній бібліографічний опис вміщено в Додаток. **Висновки.** З'ясовано, що автором є Семен Харитонович Векслер – композитор, капельмейстер, викладач, автор інструктивних вправ та школи гри на фортепіано. Семен Векслер довгий час жив і працював у Херсоні, Криму і Києві, і навіть в еміграції у його музиці продовжували звучати теми, пов'язані з батьківщиною. Інформація про життєвий шлях та творчий спадок нашого земляка хоча і не є визначальною для музичної культури України, але становить її важливу складову, оскільки без вивчення сукупності явищ неможливо створення об'єктивної та цілісної картини історії.

Ключові слова: атрибуція, Семен (Серж) Векслер, Шопен, нотобібліографія, нотні видання, Херсон.

Актуальність теми дослідження. У процесі роботи над укладанням каталогу нотної продукції київського видавця Індржиха Індржишека виникла необхідність встановити точні дані про композиторів/композитора на прізвище Векслер, у т. ч. дізнатися їхні/його біографічні дані. Повні бібліографічні описи нотних видань потребують використання такої форми заголовку індивідуального автора музичного твору, що надавала би змогу об'єднати та упорядкувати його праці, полегшила бібліографічний пошук творів, допомогла розрізнити авторів-однофамільців, а в кінцевому результаті стала складовою для його нотобібліографії, біобібліографії та біографії. Тому важливо озвучити в заголовку інформацію не лише про прізвище та ініціали, але й повні імена митців, а інколи й дати життя. Введення до наукового обігу якомога більшої кількості джерел є необхідним для створення об'єктивної та цілісної картини історії музичної культури.

Аналіз досліджень і публікацій. Тривалий час не вдавалося виявити не тільки дослідження і публікації про творчий шлях композитора Векслера, а навіть згадки про нього в будь-якій музикознавчій літературі. У нагоді стали саме нотні видання, де на титульних аркушах прізвище Векслер зазначали, як S. H. Weksler, S. Ch. Weksler та С. Х. Векслер, тобто без позначення повного імені та по батькові. Крім того, з'ясувалося, що у відділі зберігаються й інші твори невідомого С. Х. Векслера, і кожного разу вказувалися лише ініціали. Пошуки у фонді музичного відділу НБУВ та в Інтернет-ресурсах інших бібліотек дали змогу встановити, що всі видання С. Х. Векслера (а також у варіантах S. H. Weksler, S. Ch. Weksler) опубліковані на території Російської імперії до 1917 р., частина з них – на території сучасної України, а номери опусів його творчого здобутку на той час наближались до 150. Він публікувався в Києві – фірми «Леон Идзиковский», Карл Шеппе та Індржих Індржишек, у Ялті – Юліуш Пфейфер, у Феодосії – І. М. Пікман, у Санкт-Петербурзі – Август Іогансон, у Москві – музичний магазин Олександра Федорова «Симфонія», у Варшаві – Густав Гебетнер і Август Вольф. З'ясувалося, що і в західноєвропейських країнах є кілька композиторів на прізвище Weksler або з іншим варіантом написання – Wexler. З них особливу увагу привернули S. Weksler (з одним ініціалом) і Serge Weksler (з «розкритим» ім'ям).

Метою роботи є ідентифікація композитора – автора музичних творів, опублікованих з неповними даними (лише ініціали) в Києві, Ялті, Феодосії, Москві, Санкт-Петербурзі, Варшаві, Парижі на початку ХХ ст. Отже, необхідно знайти інформацію про згаданих Векслерів, оскільки виникла гіпотеза про те, що автор – одна особа, до того ж походженням з українських земель, тому маємо на меті вписати ще одну сторінку до загальної картини музичної культури України.

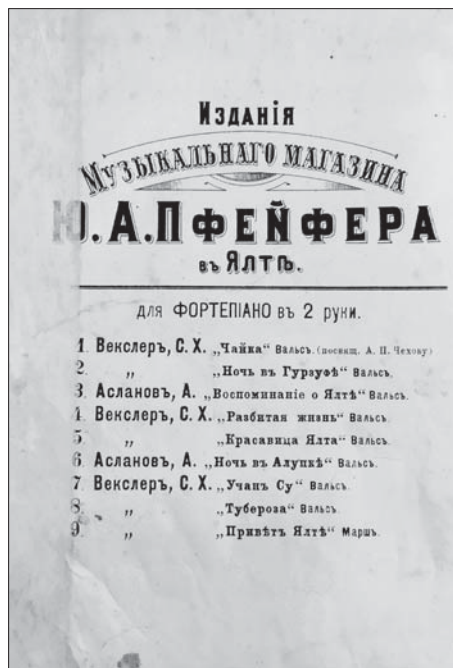
Виклад основного матеріалу. Вдалося встановити, що С. Х. Векслер (S. H. Weksler, S. Ch. Weksler), твори якого видавалися на початку ХХ ст. в Російській імперії, це Семен Харитонович Векслер¹ – композитор, капельмейстер,

---

¹ Іноколи трапляються інші варіанти написання по батькові – Хацкелевич або Хаскелевич. Імовірно, що батько композитора прийняв християнство і тому отримав ім'я Харитон. Не виключено, що саме про нього йдеться в документах з ДАОО (Одеса). Інформація зі сторінки «Хацкель Векслер» (див. № 8 у «Списку використаних джерел») – фонд б,

викладач, автор інструктивних вправ для фортепіано. Перше видання творів С. Векслера, відоме на сьогодні, належить власнику музичного магазину в Києві – Карлу Вільгельму Шепе¹ – вальс ор. 40 «La Nymphe des Eaux = Русалка», опублікований наприкінці XIX ст. і пізніше перевиданий у І. Індришека. Приблизно на самому початку XX ст. у видавничому домі «Леон Ідзиковский» вийшов вальс «Тяжелые минуты = Schwere Minuten» (ор. 45), рекламу твору знаходимо в каталозі Ідзиковського [1, с. 95] та в нотному каталозі «Української книгарні» [7, с. 106].

У газеті «Крымский курьер» у 1900 р. йшлося про видання вальсів Векслера: «Вышедшие из печати новые салонные вальсы местного композитора г. Векслера «Чайка» (посвящен Чехову) и «Трильби» обладают красивыми и оригинальными мелодиями и очень изящно изданы. Несмотря на то, что вальсы эти недавно выпущены в свет, они приобрели уже популярность» [9]. Відомості про Семена Векслера знаходимо серед кореспондентів Антона Чехова, якому він надіслав вальси «Чайка» і «Трильби». Щиро вдячний письменник відповів С. Х. Векслеру: «Позвольте принести Вам сердечную благодарность за честь, оказанную мне, и вообще за доброе отношение, которым я дорожу и которое высоко ценю» [9]. Вальс «Чайка», як пише Юлія Долгополова, дослідниця нотної бібліотеки Чеховського дому в Ялті, й досі зберігається в письмовому столі митця [6, с. 50].

Отже, перші видання творів С. Х. Векслера в Ялті з'явилися в 1900 р. Тоді музичне життя міста становило досить різнобарвну картину, хоча й залежало значною мірою від курортних сезонів. Семен Векслер добре відчував смаки й потреби публіки, як і Юліус Пфейфер, німецький підданий, власник магазину з настроєння та ремонту музичних інструментів. Магазин Пфейфера, разом із книжковим магазином «Русская избушка» Ісаака Синані, був одним із двох нестандартних культурних клубів, постійним місцем зустрічі інтелігенції, і розташовувався на першому поверсі готелю «Франція» на ялтинській Набережній. У книзі відвідувачів магазину Синані свої автографи, експромти, епіграми, вірші та побажання залишили Лео-

опис 3, справа 15022: «Об исключении из земледельческаго звания еврея Хацкеля Векслера, принявшего христианскую веру. (1853–1866)».

¹ Карл-Вильгельм Вильгельмович Шепе – власник музичного магазину в Києві (вул. Миколаївська, 9), купець 2-ї гільдії.

нід Андреев, Іван Бунін, Володимир Гіляровський, Максим Горький, Олександр Купрін, Василь Немирович-Данченко, Антон Чехов та інші митці [5]. У свою чергу, Набережна слугувала своєрідним «епіцентром» культурного і музичного життя міста ще з 80-х років XIX ст. За традицією, у музичному магазині продавалися й ноти, до того ж Пфейфер намагався догодити ялтинцям та гостям міста власною нотною продукцією, місцевими «родзинками». У нього видано фортепіанні вальси Векслера «Чайка», «Ночь в Гурзуфе», «Разбитая жизнь», «Красавица Ялта», «Учан Су», «Тубероза», про це йдеться в рекламі видавця на останній сторінці маршу Семена Векслера «Привет Ялте»¹. Опубліковані ноти свідчать про популярність творів, а, крім того, ще й про економічний зиск і впевненість Ю. Пфейфера в тому, що наклад буде розпроданий. Інакше він запропонував би Семену Векслеру видавати ноти власним коштом, а не замовляв би друк видань у друкарні В. Гроссе в Москві, що означало більший за вартістю, але професійний підхід стосовно архітектури нотного тексту і оформлення титульного аркуша, ніж в тогочасній Ялті. Концертні програми на пленері, в музичному павільйоні Міського саду на Набережній, склалися саме з розважальної музики – вальсів, маршів, польок, кадрилей, попури. І для домашнього виконання поціновувачі музики також відбирали переважно салонні п'єси. Характерно, що видавнича діяльність Ю. Пфейфера розпочалася саме з творів С. Х. Векслера і А. П. Асланова, оскільки номери нотних дощок вальсу «Ночь в Гурзуфе» – Н. д. Ю. 3 П.², а маршу «Привет Ялте» – Н. д. Ю. 4 П.

У домі-музеї Чехова в Ялті зберігаються чотири візитні картки Векслера, на одній із них він рекомендував себе, як «Капельмейстер», на іншій, у березні 1903 р., вказано адресу: «Киев. Крещатик, № 45, кв. № 3», за якою просив надіслати портрет: «...Вы обещали мне сейчас же по напоминании выслать *Ваш портрет* <...> Когда я прощался с Вами...» [3]. Отже, композитор переїхав до Києва в березні 1903 р., оскільки в 1902 він вітав Чехова зі святом ще з Ялти, але не включено, що повертався до Криму влітку. Відомо, що Семен Харитонович проживав у Феодосії³, де давав уроки фортепіанної гри, серед його учнів була донька генерал-губернатора Давидова⁴, з яким композитор, можливо, був знайомий ще в Херсоні [4]⁵.

¹ У рекламі маршу «Привет Ялте» зазначено також твори композитора і диригента А. П. Асланова (Асланян; 1874, Баку – 1960, Нью-Йорк) – вальси «Воспоминание о Ялте», «Ночь в Алушке».

² Номер нотної дошки у Пфейфера складався з ініціалів видавця та порядкового видавничого номеру, єдиного для всіх примірників накладу.

³ Видання вальсу «Ласки Крыма» у Феодосії в І. М. Пикмана здійснене близько 1900 р. Вальс користувався неабиякою популярністю, про що свідчить його наклад, що становив понад 5 тис. примірників (тобто він декілька разів перевидавався). Опис видання за каталогом РГБ: Векслер, С.Х. Ласки Крыма : Вальс для ф.-п.: 5-я тыс. / соч. С.Х. Векслера. Феодосия : И. М. Пикман, б. г. 7 с.

⁴ Полковника Давидова призначили на пост після херсонського бунту 1905 р. в дисциплінарному батальйоні, під час якого його було поранено.

⁵ Примірник рукопису зберігається в Херсонському обласному краєзнавчому музеї.

Твори С. Х. Векслера опубліковано в 1903–1914 рр. у Індришека. Серед них у 1903 р. видано 2 романи на слова Миколи Мінського¹ – «Я боюсь рассказать» («Я боюсь рассказать, как тебя я люблю...», ор. 101), «Сны мимолетные» («Тянутся тучи по небу тяжелые...», ор. 102), вальс «Трильби» (2-ге видання²). У 1913–1914 рр. видано серію фортепіанних п'єс «4 Morceaux pour piano» (Près de la mer, Rêverie, Nocturne³, Sur l'eau). Про видання «Гаммы, арпеджио и пассажи в 10 отдел.» і перевидання вальсу «Русалка» дізнаємося з каталогів нот Індришека і Київського музичного підприємства за 1926 р. (але у КМП ідеться не про нові видання, а про ті, що зберігаються на складі колишнього видавництва Індришека). П'ять романсів С. Векслера опубліковано в московському музичному магазині О. Ф. Федорова «Симфония», ще декілька в Санкт-Петербурзі в Іогансена, а «Nocturne» для фортепіано у Дрездені – Dresden : Eigentum des Werlegers [! Verlegers] Carl Wertheim⁴. Найбільший номер опусу, знайдений у нотних виданнях до 1917 р., – № 143.

Після 1917 р. жодне видання Векслера не було опубліковане на території Росії. В 1918 р. в Парижі видавництвом Бенжамена Руданеза (B. Roudanez) вийшла друком фортепіанна п'єса S. H. Weksler «Moment triste». З авторитетного файлу про композитора та нотобібліографії, представленої на сайті Національної бібліотеки Франції, дізнаємося, що від 1918 р. твори С. Векслера регулярно публікуються в Парижі різними видавцями, але вже під псевдонімами С. Есве (S. Esvé), Серж, Шулим (Choulim, Schoulin). Псевдонімом Serge Weksler він користувався найчастіше [2].

Серж Векслер – автор численних творів для фортепіано та їхніх перекладів для оркестру, частину з них видано з назвами російською або українською мовами у транслітерації латинськими літерами: Doumka, Bandurist, Molodetz, Bourlak, Grounia, Nitchevo, Smelo rebjata, Samoliot тощо. П'єси надруковано в серії: «Cosmofilm : nouvelle collection d'oeuvres caractéristiques pour petits et grands orchestres arrangées spécialement à l'usage des cinémas, pour: voyages, documentaires, paysages, scènes de mœurs, etc.», що вийшли у видавництві Шудена (Choudens Fils)⁵ наприкінці 1920-х років. Ще одна серія, де друкувалися твори Векслера, – «Mysticfilm : nouvelle collection d'oeuvres caractéristiques pour grands et petits orchestres arrangées spécialement à l'usage des Cinémas, pour...». Також удалося встановити, що С. Векслер написав музику до фільмів «L'Ange du mal»

¹ Мінський, Микола Максимович (1855, с. Глибоке Віленської губернії – 1937, Париж; справж. прізвище – Віленкін) – поет, письменник-містик, один із представників російського декадентства та символізму. Ранній період його творчості дослідники називають «київським», з 1906 р. жив переважно за кордоном (Париж, Берлін)

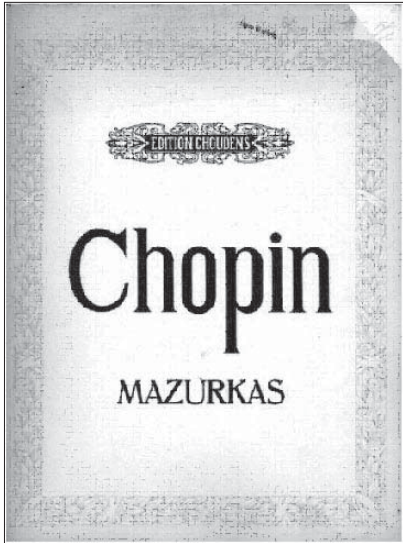
² Перше видання було здійснене близько 1900 р., оскільки тогоріч Векслер подарував його А. Чехову.

³ У фондах музичного відділу НБУВ видання відсутнє.

⁴ Під нотним текстом у «Ноктюрні» зазначено ще чотири твори Векслера: Serenade, Prélude, Au Ruisseau, Elegie.

⁵ Паризьке видавництво Шуден (Choudens) засноване в 1845 р., і воно існує досі.

(1931, «Ангел зла»)¹, «L'ours et le pacha» (1932, «Ведмідь і Паша»)². Пісня «Chant de printemps» («Весняна пісня»)³ з кінофільму «L'Ange du mal» на текст Шарля Мере була одним із музичних лейтмотивів, а інші музичні номери (музика звучить протягом усього фільму) просякнуті фольклорними українськими й польськими пісенними та танцювальними інтонаціями й ритмами⁴.

Вагомим здобутком музиканта стало видання в Шудена (Choudens) у Парижі редакцій творів Фридерика Шопена (балади, вальси, етюди, мазурки, ноктюрни, полонези, прелюди, скерцо, сонати та ін.). Наукова редакція була здійснена С. Векслером у поміркованих традиціях втручання в текст оригіналу і, на думку музикознавця Кшиштофа Грабовського, посідає місце серед найважливіших редакцій шопенівських творів у Франції ХХ ст.: К. Дебюссі (ed. Durant, 1915–1916), Л. Леві (ed. Senart, 1915–1919), Л. Д'єме (L. Diémer: ed. Lemoine, 1915–1918), Л. Вурмзер, М. Мошковський, К. Галеотті, М.-Дж. Піс-Арбо, А. Казелла (L. Wurmser, M. Moszkowski, C. Galeotti, M. J. Riss-Arbeau, A. Casella – Édition Française de Musique Classique, Heugel, 1916–1924), С. Векслер (ed. Choudens,

1928) [10]. Редакція С. Векслера до сьогодні користується попитом у піаністів⁵.

За участю Векслера опубліковано серію п'єс у 1937 р. «Édition Weksler: Édition française des Classiques du Piano : Révues et soignusement doigtées par Serge Weksler» («Видання Векслера : французьке видання класиків для фортепіано, переглянуте і ретельно споряджене аплікатурою Сержем Векслером»), куди увійшли твори Людвіга ван Бетховена, Луїджі Боккеріні, Йозефа Гайдна, Ференца Ліста, Фелікса Мендельсона, Вольфганга Моцарта, Фридерика Шопена, Франца Шуберта, Роберта Шумана та ін.

¹ Режисер фільму Ян Новина-Пржибильський (1902 або 1904–1938) – походженням з України. Фільм вийшов польською мовою з французькими субтитрами за вільно трактованим однойменним романом польської письменниці білоруського походження Елізи Ожешко (Eliza Orzeszkowa). Автор сценарію – Шарль Мере, автор перекладу польською мовою – режисер фільму Ян Новина-Пржибильський. Імовірно, у прокаті фільм мав два варіанти озвучення, а в Польщі йшов під назвою «Шат» («Хам»). Довідники подають у польському варіанті інші прізвища сценариста (Маріан Шийковський) та композитора.

² Одним із головних персонажів фільму є Роксолана, фаворитка султана.

³ Окреме видання пісні здійснене видавництвом Шудена.

⁴ У титрах до фільму авторами музики зазначено Векслера, Жака Даллена і Маріо Нальпаса, а в деяких інших джерелах автором музики вважають Яна Маклакевича (Jan Maklakiewicz).

⁵ В Інтернет-магазинах коштують близько 40 \$ і вважаються дуже рідкісними примірниками (Very scarce edition).

На підставі знайденої інформації можемо скласти висновок, що Серж Векслер і Семен Харитонович Векслер є однією особою, в них збігаються орієнтовний і справжній рік та місце народження¹, а коли у Франції з'явився Серж (1918), Семен перестав друкуватися в Росії (1917). Завдяки аналізу сукупності джерел (нотні видання, каталоги видавництва, зміст серій, електронні каталоги бібліотек) можемо додати декілька втрачених сторінок до його біографії та нотобібліографії.

Семен Векслер народився 23 березня 1876 р. в Херсоні, який наприкінці XIX – на початку XX ст. був містом багатих театральних і музичних традицій із досить цікавим концертним буттям. Тут жили і творили поетеса й письменниця Дніпрова Чайка (Людмила Василевська), відомий етнограф, поет і художник, видавець українських народних пісень Андрій Конощенко (Грабенко), у різні роки концертували знамениті музиканти: скрипалі Леопольд Ауер, Генріх Венявський, Костянтин Думчев, піаніст Лев Сирота, фортепіанне тріо Любошиц, естрадна співачка Анастасія Вяльцева та ін.

Родина Векслерів була багатодітною (Семен – наймолодший із 9-ти братів), багатою, вони утримували власний прибутковий будинок у Херсоні по вул. 3-тя Форштадська, № 14 (або 41)². Історія зберегла пам'ять про діда – гарного скрипаля. Майже всі старші брати Семена були успішними музикантами³, їхні імена – важлива складова історії музичної культури.

Соломон (Зельман) і Рувим Векслери – викладачі Херсонського музичного училища⁴, де Соломон Харитонович створив перший оркестр духових інструментів, ним також були організовані музичні курси для дорослих із викладанням гри на духових інструментах.

Михайло Векслер отримав освіту в Київському музичному училищі (клас фортепіано Г. К. Мороза-Ходоровського), по його закінченні викладав фортепіано як приватний педагог у Києві (від 1906 р. за адресою вул. Пушкінська, 31).

Наум – скрипаль, керував оркестром у Херсоні, під час перебування там всесвітньо відомого скрипаля Адольфа Бродського виконував із ним у квартеті партію другої скрипки. Син Наума – Йосиф – був піаністом, грав соло та у тріо разом із братом батька – Геннадієм – під час концертів у місцевій бібліотеці. Пізніше став лікарем.

Олександр (О. Х. Векслер-Стрижевський) – композитор і диригент у Катеринославі, викладач музики у катеринославських 2-му реальному училищі та Комерційному училищі імені Миколи II, автор музики до першого ігрового українського кінофільму «Запорізька Січ», або «Облога запорізька»⁵.

¹ Інформація про рік і місце народження Сержа Векслера отримана з авторитетного файлу Французької національної бібліотеки.

² Вулиця пізніше мала назву Фрунзе, а нині називається Бориса Модзалевського.

³ Один із братів – Ілля – був лікарем і не став професійним музикантом. З 1933 по 1941 р. керував Інститутом фізичних методів лікування, організованим на базі Народної лікарні № 2 (нині лікарня імені Тропіних) у Херсоні. Не виключено, що ще один брат – Морд[...] Харитонович Векслер практикував як зубний лікар у Києві.

⁴ На сайті училища повідомлено, що Соломон і Рувим Векслери були випускниками Санкт-Петербурзької консерваторії, але фактів, які підтверджують цю інформацію, не знайдено.

⁵ Режисер фільму – Данило Сахненко. Фільм не зберігся до нашого часу, з нього залишилося лише 4 кадри. Хоча фільм був німим, під час його демонстрації в кінотеатрі наживо звучала спеціально створена музика.

Геннадій – скрипаль в Одесі, разом із родиною страчений нацистами під час Другої світової війни.

Семен Векслер емігрував до Франції, ймовірно, в 1918 р. (встановлено за відомостями про видання нот у Парижі). Громадянство Франції отримав 1927 р. Серед його учнів найбільш відомою стала Дінора де Карвальо (1904/5–1980) – бразильська композиторка, диригентка, піаністка, музичний педагог¹. Своєму вчителеві вона присвятила твір для фортепіано «Rêverie», виданий у Парижі власним коштом 1923 р. Відомо, що нотні видання С. Х. Векслера зберігаються у 104 бібліотеках Франції, однак у нас про композитора Семена Векслера фактично забули. Помер композитор у Парижі 19 липня 1950 р.

Наукова новизна. За нотними виданнями з фондів ВМФ НБУВ, видавничими каталогами, рекламою, проспектами серій, інформацією з електронних каталогів бібліотек, листуванням та мемуарно-історичною літературою вдалося вперше встановити основні відомості про Семена Векслера. З'ясовано псевдоніми, якими користувався композитор. Визначено, що Семен Векслер і «французький» Серж Векслер – одна й та сама особа. Як музичний редактор (під псевдонімом Серж Векслер) він здійснив багатотомне видання творів Фридерика Шопена, яке вважається одним із важливих і помітних серед численної низки шопенівських видань у ХХ ст. Шість із восьми братів С. Векслера – також музиканти (композитори, диригенти, виконавці, музичні педагоги), які залишили свій внесок у музичну культуру Херсона, Києва, Катеринослава, Одеси. Уперше складено перелік творів Семена (Сержа) Векслера. Атрибутовано 13 видань з ВМФ НБУВ як твори Семена Векслера, їхній бібліографічний опис вміщено в Додаток.

Висновки. З'ясовано, що автор музичних творів, опублікованих із неповними даними (лише ініціали) в Києві, Ялті, Феодосії, Москві, Санкт-Петербурзі, Варшаві, Парижі на початку ХХ ст., – Семен Харитонович Векслер (1876, Херсон – 1950, Париж) – композитор, капельмейстер, викладач, автор інструктивних вправ та школи гри на фортепіано. Семен Векслер довгий час жив і працював у Херсоні, Криму та Києві, і навіть в еміграції в його музиці продовжували звучати теми, пов'язані з батьківщиною. Інформація про життєвий шлях і творчий спадок нашого земляка хоча і не є визначальною для музичної культури України, але становить її важливу складову, оскільки без вивчення сукупності явищ неможливим є створення об'єктивної та цілісної картини історії.

У підсумку статті про С. Х. Векслера вперше подаємо перелік його творів. Оскільки дослідження творчості композитора лише розпочалося, – список неповний. Твори вміщені за алфавітом назв (спочатку кириличним шрифтом, далі латинкою). Назви творів подано *de visu*, але більшість – у тих формі й орфографії, що представлені в непрямих джерелах (видавничі каталоги, реклами, проспекти серій тощо) і в каталозі Національної бібліотеки Франції.

¹ Дінора де Карвальо (*Carvalho, Dinora de (1904–1980)*) стала першою жінкою – членом Бразильської академії музики, першою жінкою бразильською диригенткою – і заснувала в Сан-Паулу жіночий оркестр. Її твір «Місса Профундіс» отримав першу премію як кращий вокальний твір 1977 року від Асоціації музикознавців Сан-Паулу.

ПЕРЕЛІК ТВОРІВ СЕМЕНА (СЕРЖА) ВЕКСЛЕРА

Для оркестру:

Batavienne, (1930); Bourlak, (1929); Caravane arabe, (1928); Confidences, (1930); Conte, (1929); Devant l'icône, (1928); Dorogaya, mélopée, (1929); Doumka, méditation russe, (1927); Fête orientale. Oriental Feast. Poème symphonique, (1927); Grounia, danse russe, (1924); Intermezzo, (1929); Lettre d'un coeur abandonné, poème dramatique, (1928); Loin du monde, (1928); Louma, 3e barcarolle, (1927); Molodetz, danse russe, (1927); Nitchevo, mosaïque russe, (1927); Procession religieuse, (1927); Réconciliation (1930); Riontita, danse espagnole stylisée, (1929); Romance russe, (1926); Sur le rocher, prélude, (1930); Svétlana, rapsodie russe, (1926); Tragédie de la vie, poème mystique, (1930); Triomphe de Titan, poème héroïque (1930).

Для фортепіано:

Красавица Ялта, вальс (1900); Ласки Крыма, вальс (бл. 1900); Ночь в Гурзуфе, ор. 77, вальс (1900); Привет Ялте, ор. 81, марш (1900); Разбитая жизнь, вальс (бл. 1900); Русалка = La Nymphe des Eaux, ор. 40 (189-); Трильби = Trilby, ор. 70 (1900, 2ге вид. 1903); Тубероза, вальс (1900); Тяжелые минуты = Schwere Minuten» (ор. 45) (бл. 1900); Учан Су, вальс (1900); Чайка, вальс (А. П. Чехову) (1900); Abandonnée à jamais, valse triste (1933); Au Jardin, Bandourist--(Cornemuse) (1933); Berceuse (1922); Borissant (1933); Carnet de voyage (1933); Chante-moi encore (1922); Confidences (1932); Crépuscule, Twilight, valse lente (1924); Danse du matelot; Danse russe (1922); Défilé des Comsomols (1932); Deusandrès (1933); Deux Romances (1923); Ekeberoh (1933); Enajetnias (1933); Funiculaire, scherzo (1932); Gitelkaskil (1933); Glissons sur l'onde (1922); Grétastrid, danse suédoise (1932); Josianune, morceau dramatique (1933); Julialiona (1933); Klarachalit (1933); La Villageoise (1924); Laughing, grotesque (1933); Les Poissons en joie (1933); Les Yeux qui mentent (1933); Lettre d'un coeur abandonné, poème dramatique (1928); Louma, troisième barcarolle (1928); Madlibray (1932); Maliboussia (1933); Michabra (1933); Moment triste (1918); Mon coeur pleurait tout bas (1922); Nadzolia, danse sauvage (1933); Naumruvin; Nocturn (1903); Nocturn (1913–1914); Oh ! Viens me voir (duo) (1922); Pays dévasté (1933); Près de la mer (1913–1914); Réjouissance (1933); Rêverie (1914); Ronde des gosses; Rozsonlize (1933); Samoliot; Serafimissa, danse rustique, pour violon et piano (1933); Servek (1933); Sur l'eau : 2-me barcarolle (1913–1914); Smelo rebjata (1933); Tristezza dolorosa (1932); Violetta.

Для голосу з фортепіано:

Звезда сияет : восточный романс, ор. 143, слова А. С. Чураева (1909); Колыбельная песня, ор. 118, слова И. Тюменева (1909); Люби всегда : романс-серенада, ор. 117, слова А. Апухтина (1907); Любовь земная, ор. 133; Приди ко мне («Приди ко мне, когда зефир...», дуэт), ор. 136, слова N.N. [! А. В. Кольцова]; Прими цветы : романс-элегия, ор. 120, слова N.N.; Сны мимолетные : романс, ор. 102, слова Н. М. Минского; Страстно я люблю тебя : восточная песнь, ор. 135, слова N.N.; Услышь меня («В тишине ночной услышь меня...»), ор. 138, слова А. Чураева (1902); Чудный сон, ор. 134; Я боюсь рассказать, ор. 101, слова Н. М. Минского; Berceuse. Paroles de André G. Bloch (1923); Chant de printemps, du film «l'Ange du mal». Paroles de Charles Méré (1933); Chante-moi encore. Paroles de André G. Bloch (1923); Glissons sur l'onde. Paroles de André G. Bloch (1923); Les Ennuis de Marecot, chanson orientale chantée dans le film «l'Ours et le Pacha». Paroles de André G. Bloch (1933); Mon coeur pleurait tout bas. Paroles de André G. Bloch (1923); Oh ! viens me voir... duo. Paroles de André G. Bloch (1923).

Музика до кінофільмів:

- «L'Ange du mal» (1931, «Ангел зла»);
«Lours et le pacha» (1932, «Ведмідь і Паша»).

Навчально-інструктивні праці:

- Гаммы, арпеджио и пассажи в 10 отдел. (1914–1917);
École, générale, pour piano (1932).

Редагування творів інших композиторів:

- Бетховен, Боккеріні, Гайдн, Ліст, Мендельсон, Моцарт, Рамо, Шопен, Шуберт, Шуман та ін.

Присвячено Векслеру:

- Carvalho, Dinorá de (1904-1980), Rêverie : piano (1923).

Додаток.

Бібліографічний опис видань С. Х. Векслера з фондів НБУВ

(розташування за алфавітом уніфікованих назв)

1. Векслер, Семен Харитонович (1876–1950)

[Біля моря].

Près de la mer : pour piano / S. H. Weksler. – Киев ; Баку : Собственность издателя, Поставщик Бакинского Отделения Императорского Русск. Музыкальн. Общества, Г. И. Индржишек ; Воронеж : В. Кастнер ; Харьков : Н. Маречек, А. Гергард ; Ю. Г. Циммерман, К. Мейков ; Одесса : Э. Островский ; С. Петербург : Ю. Г. Циммерман, К. В. Иванов ; Ростов н/Д. : Л. Адлер ; Екатеринослав : Г. Кригер, [1913–1914] (Киев : Типо-хромолитография и нотопечатня И. И. Чоколова). – 8 с. : цв. ил. – (4 Morceaux : pour piano ; № 1). – Н. д. Г. 885 I. : 0 60 с.

Додаткова назва перед нотним текстом: Esquisse.

Рік видання встановлено за номером дошки.

На звороті видання реклама творів серії «К. Регамэ : Романсы для одного голоса в сопр. фп.».

Печатки: Г. И. Индржишек [факсимільний штампель];

Бібліотека Академії Наук УРСР.

Шифр: ВМФ, Jindr. № 58

2. Векслер, Семен Харитонович

[Мрії].

Rêverie : pour piano / S. H. Weksler. – Киев ; Баку : Собственность издателя, Поставщик Бакинского Отделения Императорского Русск. Музыкальн. Общества, Г. И. Индржишек ; Воронеж : В. Кастнер ; Харьков : Н. Маречек, А. Гергард ; Москва : Ю. Г. Циммерман, К. Мейков ; Одесса : Э. Островский ; С. Петербург : Ю. Г. Циммерман, К. В. Иванов ; Ростов н/Д. : Л. Адлер ; Екатеринослав : Г. Кригер, [1914] (Киев : Типо-хромолитография и нотопечатня И. И. Чоколова). – 4 с. : цв. ил. ; 34 см. – (4 Morceaux pour piano ; № 2). – Н. д. Г. 884 I. : 0 40 с.

Рік видання встановлено за номером дошки.

На звороті видання реклама творів серії «К. Регамэ : Романсы для одного голоса в сопр. фп.».

Дизайн титульного аркуша див. № Ю.

Печатки: Г. И. Индржишек [факсимільний штампель]; Бібліотека Академії Наук УРСР.

Шифр: ВМФ, Jindr. № 59.

3. Векслер, Семен Харитонович

[На воді].

Sur l'eau : 2-me barcarole : pour piano / S. H. Weksler. – Киев ; Баку : Собственность издателя, Поставщик Бакинского Отделения Императорского Русск. Музыкальн. Общества, Г. И. Индржишек ; Воронеж : В. Кастнер ; Харьков : Н. Маречек, А. Гергард ; Москва : Ю. Г. Циммерман, К. Мейков ; Одесса : Э. Островский ; С. Петербург : Ю. Г. Циммерман, К. В. Иванов ; Ростов н/Д. : Л. Адлер ; Екатеринослав : Г. Кригер, [1913–1914] (Киев : Типо-хромолитография и нотопечатня И. И. Чоколова). – 4 с. : цв. ил. ; 34 см. – (4 Morceaux pour piano ; № 4). – Н. д. Г. 886 I. : 0–60 к.

Описано за змістом серії на титульному аркуші.

Рік видання встановлено за номером нотної дошки.

Ціну виправлено нумератором на «1 р.».

Шифр: ВМФ, Jindr. № 60.

4. Векслер, Семен Харитонович

[Ноктюрн].

Nocturn : für Clavier / S. H. Weksler. – Dresden : Eigenthum des Werlegers [! Verlegers] Carl Wertheim ; Kieff : Depôt für Russland J. J. Jindrišek, [1903]. – 5 с. : ил. : 34 см. – Пр М. 1.

Власність видавця Карла Вертгайма, у Індржишека – склад видання і розпродаж для Росії.

Відомостей про видавця Карла Вертгайма не знайдено. У каталозі КМП (1926) номер нотної дошки – 24. У такому разі видання видавалося вперше у 1903 р.

Ціну на титул. арк. проставлено у марках, потім додано ще «0 40» вручну.

Під нотним текстом на с. 3 та 5 подано рекламну інформацію про наступні твори Векслера (зазначено латинкою – S. Weksler): Serenade, Prélude, Au Ruisseau, Elegie.

Шифр: ВМФ, Jindr. № 61.

5. Векслер, Семен Харитонович

Ночь в Гурзуфе : Вальс = Valse : Dedié à mon frère Michel : Op. 77 / arrangée pour piano par S. Ch. Weksler. – В Ялте : Собственность издателя, Издание Музыкального Магазина Ю. А. Пфейфера, [бл. 1900] (В Москве : Лит. В. Гроссе). – 7 с. : ил. ; 32 см. – Н. д. Ю. 3 П.

Рік видання встановлено за номером нотної дошки та іншими виданнями Ю. Пфейфера.

Шифр: ВМФ (конволют вальсів «Н»)

6. Векслер, Семен Харитонович

Привет Ялте : Марш для фортепиано : ор. 81 / сочинение С. Х. Векслера. – В Ялте : Издание и собственность Ю. А. Пфейфера, [бл. 1900] (Москва : Печатня В. Гроссе). – 4 с. : ил.; 32 см. – Проспект видавця на с. 4. – Н. д. Ю. 4 П.

Рік видання встановлено за листом А. П. Чехова С. Х. Векслеру від 13 червня 1900 р.

На звороті видання реклама творів «Издания Музыкального магазина И. А. Пфейфера в Ялте».

Печатки: Державна публічна бібліотека УРСР

Шифр: ВМФ, Щ954.2.

7. Векслер, Семен Харитонович (1876–1950)

Приди ко мне : дуэт [для альты и баритона с фп.] : ор. 136 / слова N. N. [А. В. Кольцова]; музыка С. Х. Векслера. – Москва : Издания А. Федорова, собственность издателя ; Музыкальный магазин «Симфония», [1905–] (Leipzig : Lith. Anst. v. C. G. Röder, G. m. b. H.) – 6 с. : ил., 34 см. – (Романсы и песни С. Х. Векслера). – Н. д. 48.

Літературний інципіт:

«Приди ко мне, когда зефир колышет рощами лениво...».

Кольцов, Олексій Васильович (1809–1842; авт. сл.)

Описано за відомостями перед нотним текстом. На титульному аркуші – зміст серії.

На звороті видання зміст серії «Романсы и песни для пения с аккомпаниментом [! аккомпаниментом] фортепиано».

Перед нотним текстом присвята: «Посвящается Иосифу Казимировичу Гофману».

Присвячено:

Гофман, Йосип Казимирович (1876–1957).

Шифр: ВМФ, Щ943

8. Векслер, Семен Харитонович.

[Русалка]

La Nympe des Eaux : Valse = Русалка : Вальс : Dédiée à M-lle O. M. G. : Op. 40 / arrangée pour piano par S. Ch. Weksler. – Kiew : Propriété de l'Éditeur ; Charles Schepe, Librairie et Magasin de Musique [18–] (Leipzig : Inst. Lith. C. D. Röder). – 7 с. – Н. д. С. 34 S.

Шифр: ВМФ, Jindr.

№ 510 (Шене)

9. Векслер, Семен Харитонович (1876–1950)

Сны мимолетные : романс для тенора или сопрано с акк. фортепиано : [d¹-b²] : Посвящается А. М. Давыдову : Ор. 102 / музыка С. Х. Векслера ; слова Минского. – Киев ; Баку : Собственность издателя, Поставщик Бакинского Отделения Императорского Русского Музыкального Общества, Г. И. Индржишек ; Москва : П. Юргенсон, А. Зейванг и К. Мейков ; Воронеж : В. Кастнер ; Харьков : А. Гергард ; С. Петербург : «Северная Лира» и «Музыкальный Мир» ; Рига : А. Гижикский ; Ростов н/Д. : Л. Г. Адлер ; Екатеринослав : Г. Кригер, ценз. 1903 (Киев : Типо-хромолит. и нотопечатня И. И. Чоколова.). – 6 с. : цв. ил. ; 34 см. – (Издание Г. И. Индржишек). – Н. д. Г. 21 I. : Цена 0 50 коп.

продовження

Літературний інципіт:

«Тянутся тучи по небу тяжелые, мрачно и сыро вокруг...».

Мінський, Микола Максимович (1855–1937; авт. сл.; справж. – Віленкін).

Титульний аркуш оформлений одночасно для 2-х романсів на текст М. Мінського (1-й романс – ор. 101 «Я боюсь рассказать»). Описано за титульним аркушем.

Рік видання встановлено за цензурним дозволом (9 жовтня 1903 р.) на с. 5.

Реклама видавця: «Любимые пьесы и вальсы для фортепиано в 2 руки» з 9 позицій у вигляді нотних інципітів на с. 6.

Нову ціну проставлено нумератором: 90 коп.

Присвячено:

Давидов, Олександр Михайлович (1872–1944)

Шифр: ВМФ, Jindr. № 62.

Примірник видання зберігається також у НББ.

10. Векслер, Семен Харитонович (1876–1950)

Страстно я люблю тебя : восточная песнь [для голоса с фп.] : ор. 135 / слова N. N.; музыка С. Х. Векслера. – Москва : Издания А. Федорова, собственность издателя ; Музыкальный магазин «Симфония», [1905–] (Leipzig : Lith. Anst. v. C. G. Röder, G. m. b. H.) – 4 с. : ил., 34 см. – (Романсы и песни С. Х. Векслера). – Н. д. 47.

Літературний інципіт:

«Встань, проснись, зарею золотою...».

Кольцов, Олексій Васильович (1809–1842; авт. сл.)

Описано за відомостями перед нотним текстом. На титульному аркуші – зміст серії.

На звороті видання зміст серії «Романсы и песни для пения с аккомпаниментом [! аккомпаниментом] фортепиано».

Перед нотним текстом присвята: «A Mlle Bronislawa Brousilowsky».

Присвячено:

Бруссіловська, Броніслава

Шифр: ВМФ, Щ943

11. Векслер, Семен Харитонович (1876–1950)

Trilby : Valse = Трільби [1]: вальс : Op. 70 : Dédicée à Mlle M. M. G. / arrangée pour Piano par S. Ch. Weksler. 2-е изд. – Киев ; Баку : Собственность издателя,

Поставщик Бакинского Отделения Императорского Русского Музыкального Общества, Г. И. Индржишек ; Москва : П. Юргенсон, А. Зейванг и К. Мейков ; Воронеж : В. Кастнер ; Харьков : А. Гергард ; Рига : А. Гижичкий ; Ростов н/Д. : Л. Г. Адлер ; Екатеринослав : Г. Кригер ; С. Петербург : «Северная Лира» и «Музыкальный Мир», [1903–1904] (Киев : Типо-хромолит. и нотопечатня И. И. Чоколова). 7 с. : цв. ил. ; 34 см. – (Издание Г. И. Индржишек). – Н. д. Г. 53 I. : Prix 0 60 cop.

Рік видання встановлено за номером нотної дошки.

У вихідних даних зазначено, що Векслер є не композитором, а аранжувальником цього вальсу. Встановити, чию музику використано у даному випадку, не вдалося.

Присвячено: М. М. Г.

Шифр: ВМФ, Jindr. № 63.

12. Векслер, Семен Харитонович (1876–1950)

Услышь меня : восточная серенада : [для голоса с фп.] : op. 138 / слова А. С. Чураева ; музыка С. Х. Векслера. – Москва : Издания А. Федорова, собственность издателя ; Музыкальный магазин «Симфония», [1905–] (Leipzig : Lith. Anst. v. C. G. Röder, G. m. b. H.) – 4 с. : ил., 34 см. – (Романсы и песни С. Х. Векслера). – Н. д. 49.

Літературний інципіт:

«В тиши ночной уснула вселенная...».

Чураев, А.[?] С. (авт. сл.)

Описано за відомостями перед нотним текстом. На титульному аркуші – зміст серії.

На звороті видання – зміст серії «Романсы и песни для пения с акомпаниментом [! аккомпаниментом] фортепиано».

Перед нотним текстом присвята: «Посвящается Артистке Императорской Оперы Марии Николаевне Кузнецовой-Бенуа»

Присвячено:

Кузнецова-Бенуа, Марія Миколаївна (1888–1966).

Шифр: ВМФ, Ц943

¹ Трільбі – героїня однойменного роману англійського письменника і художника Джорджа Дюморьє (1834–1896). «Трільбі» (1894) свого часу був справжнім бестселером, видавався з численними ілюстраціями автора роману. За сюжетом, натурщиця, повністю позбавлена музичного слуху, була загіпнотизована музикантом Свенгалі, який перетворив її на найблисकुчішу європейську співачку. Тільки поруч зі Свенгалі і тільки під його гіпнотичним поглядом Трільбі була здатна неймовірно гарно співати. Дослідники вважають, що твір Дюморьє вплинув на створення роману «Фантом опери» Гастона Леру.

13. Векслер, Семен Харитонович (1876–1950)

Я боюсь рассказать : романс для тенора или сопрано с акк. фортепиано : [es¹-a²] : Посвящается А. Л. Брайнину : Ор. 101 / музыка С. Х. Векслера ; слова Минского. – Киев ; Баку : Поставщик Бакинского Отделения Императорского Русского Музыкального Общества, Г. И. Индржишек ; Москва : П. Юргенсон, А. Зейванг и К. Мейков ; Воронеж : В. Кастнер ; Харьков : А. Гергард ; С. Петербург : «Северная Лира» и «Музыкальный Мир» ; Рига : А. Гижицкий ; Ростов н/Д. : Л. Г. Адлер ; Екатеринослав : Г. Кригер, ценз. 1903 (Киев : Типо-хромолит. и нотопечатня И. И. Чоколова). – 6 с. : цв. ил. ; 34 см. – (Издание Г. И. Индржишек). – Н. д. Г. 16 I. : Цена 0 50 коп.

продовження

Літературний інципіт:

«Я боюсь рассказать. как тебя я люблю...».

Мінський, Микола Максимович (1855–1937; авт. сл.; справжнє прізвище – Віленкін).

Титульний аркуш оформлено одночасно для 2-х романсів на текст М. Мінського (2-й романс – ор. 102 «Сны мимолетные»).

Рік видання встановлено за цензурним дозволом (5 вересня 1903 р.) на с. 5.

Реклама видавця: «Любимые пьесы и вальсы для фортепиано в 2 руки» з 9 позицій у вигляді нотних інципітів на с. 6.

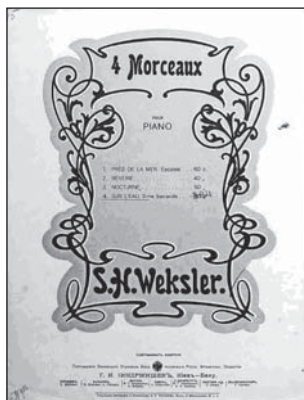
Присвячено:

Брайнін, Абрам Лазарович (1880– після 1941).

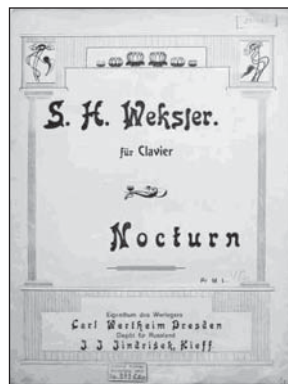
Шифр: ВМФ, Jindr. № 64.

Примірник видання зберігається також у НББ.

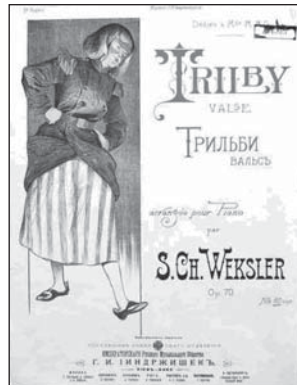
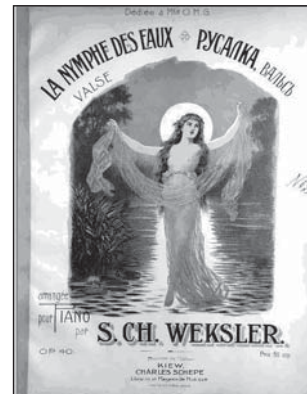
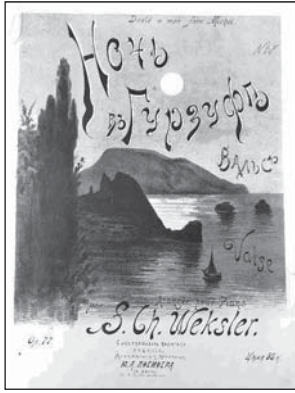
Титульні аркуші видань С. Х. Векслера (цифри позначають номер опису в Додатку)

1,2,3

4

Список використаних джерел

1. Catalogue des Ouvrages de musique et des livres, publiés par la maison Léon Idzikowski. Kieff, Varsovie, [1912]. 224 с.
2. Serge Weksler (1876–1950) [Електронний документ] // BnF [Bibliothèque nationale de France]. Data. URL: https://data.bnf.fr/fr/14780170/serge_weksler/ Дата звернення: 05.08.2019.
3. Адресная книга. Примечания [Електронний документ] // Антон Чехов. URL: <http://chehov-lit.ru/chehov/dnevnik/adresnaya-knizhka-prim.htm> Дата звернення: 05.08.2019.
4. Векслер, Й. Н. Херсон и его жители : Исторический очерк (на правах рукописи) [Електронний документ] / Векслер Йосиф Наумович. URL: <https://refdb.ru/look/2000763-pall.html> Дата звернення: 30.07.2019). Рукопис зберігається в Херсонському обласному краєзнавчому музеї.
5. Гостинница «Франция» : От Синани к Достоевской [Електронний документ] // Старая Ялта. URL: <http://oldyalta.ru/70-gostinica-franciya-ot-sinani-k-dostoevskoy.html> Дата звернення: 05.08.2019.
6. Долгополова Ю. Г. Нотная библиотека Чеховского дома в Ялте // Чеховские чтения в Ялте: 90 лет со дня основания Дома-музея А. П. Чехова в Ялте : сб. науч. тр. Симферополь: Максима, 2012. С. 50.
7. Каталог нот Української Книгарні, був. ред. «Киевская Старина». У Києві, [після 1910]. С. 106.
8. Хацкель Векслер [Електронний документ] // Фамильный сайт. URL: <http://natiella-haus.narod.ru/index/kh/0-349> Дата звернення: 05.08.2019.
9. Чехов – Векслеру С. Х., 13 июня 1900. [Електронний документ] // Антон Чехов. URL: <http://chehov-lit.ru/chehov/letters/1900-1901/letter-3101.htm> Дата звернення: 05.08.2019.
10. Grabowski, Krzysztof. The works of Frédéric Chopin : Score editions and editorial traditions. URL: http://www.chopin.pl/edycja_1999_2009/recepcja/edytorstwo_muzyczne/wydaw_nut_en.html

References

1. *Catalogue des Ouvrages de musique et des livres, publiés par la maison Léon Idzikowski*. (1912). Kyiv, Warsaw: Idzikowski. [In French].
2. Serge Weksler (1876–1950). In *BnF* [Bibliothèque nationale de France]. Data. Retrieved from: https://data.bnf.fr/fr/14780170/serge_weksler/. [In French].
3. Adresnaya kniga. Primechaniya [Address book. Notes]. In *Anton Chehov*. Retrieved from: <http://chehov-lit.ru/chehov/dnevnik/adresnaya-knizhka-prim.htm>. [In Russian].
4. Veksler, Yosyf Naumovych. *Kherson i ego zhityli : Istoricheskij ocherk (na pravakh rukopisi)* [Kherson and its inhabitants: a historical sketch (unpublished)]. Retrieved from: <https://refdb.ru/look/2000763-pall.html>. [In Russian].
5. Gostinnica «Frantsiya» : Ot Sinani k Dostoevskoi [Hotel «France»: From Sinani to Dostoevskaja] In *Staraya Yalta* [The Old Yalta]. Retrieved from: <http://oldyalta.ru/70-gostinica-franciya-ot-sinani-k-dostoevskoy.html>. [In Russian].

6. Dolgoplova, Yu. G. (2012). Notnaia biblioteka Chekhovskogo doma v Yalte [Music library of the Chekhov House in Yalta]. In *Chekhovskie chteniya v Yalte: 90 let so dnia osnovania Doma-muzeia A. P. Chekhova v Yalte. Sbornik nauchnykh trudov* [Chekhov Readings in Yalta: 90 years since the foundation of the A. P. Chekhov House Museum in Yalta]. Simferopol: Maksima. [In Russian].

7. *Kataloh not Ukrainskoi Knygarni, buv. red. «Kievskaya Starina»*. (1910). [Catalogue of Sheet Music of the Ukrainian Bookstore, old ed. «Old Kyiv»]. Kyiv. [In Ukrainian].

8. *Hatskel Veksler. In Familnyj sait* [Family site]. Retrieved from: <http://nataniella-haus.narod.ru/index/kh/0-349>. [In Russian].

9. Chekhov – Veksleru S. H., 13 iunia 1900 [Chekhov to Veksler S. Kh., June 13, 1900] In *Anton Chekhov*. Retrieved from: <http://chehov-lit.ru/chehov/letters/1900-1901/letter-3101.htm>. [In Russian].

10. Grabowski, Kr. The works of Frédéric Chopin : Score editions and editorial traditions. Retrieved from: http://www.chopin.pl/edycja_1999_2009/recepcja/edytorstwo_muzyczne/wydaw_nut_en.html.

Larysa Vasylivna Ivchenko,

Candidate of Art Studies,

Head of Music Fonds Department, Institute of Book Studies, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

ORCID: 0000-0003-2562-3979

e-mail: ivchenko@nbuv.gov.ua

Yevhenia Vitaliivna Kozhushko,

Junior Researcher of Music Fonds Department, Institute of Book Studies, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

ORCID: 0000-0002-9115-4050

e-mail: kozhusko@nbuv.gov.ua

Authorship of musical works («nameless Veksler»)

The aim of this article is to identify the composer - the author of musical works published with incomplete data (only the initials) in Kyiv, Yalta, Feodosia, Moscow, St. Petersburg, Warsaw, Paris in the early twentieth century. **The methodology of the study** is based on the basic principles of a systematic approach to culture as a whole. There were applied methods of special historical disciplines – bibliography, book science, musicology, biography science, including historical-comparative method, as well as empirical observations – the result of the authors' understanding of their own experience in attribution of works. All this, as well as the heuristic approach, the organization of selective search helped to find information about the life and works of the composer. **Scientific novelty.** For the first time, the basic information about Semen Veksler (1876, Kherson – 1950, Paris) has been established thanks to music publications from the Music Fonds Department of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, publishing catalogues, advertisements, the contents of the series, information about music sources from electronic catalogues of various libraries, correspondence, memoirs and historical literature.

The aliases used by the composer have been identified. It was determined that Semen Wexler and «French» Serge Weksler were the same person. As a music editor (under the pseudonym of Serge Veksler), he redacted a multi-volume edition of the works of Frederic Chopin, which is considered one of the most important and notable among Chopin editions in the twentieth century. Six of S. Weksler's eight brothers were also musicians (composers, conductors, performers, music educators) and marked the musical culture of Kherson, Kyiv, Katerynoslav (Dnipro), Odessa. For the first time a list of the works of Semen (Serge) Weksler is compiled. 13 editions of the Music Fonds Department of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine has been attributed as the works of Semen Weksler, and their bibliographic description is annexed. **Conclusions.** Semen Weksler Kharitonovich was a composer, a conductor, a teacher, an author of instructional exercises in a piano school. Semen Weksler was living and working in Kherson, Crimea, and Kyiv for a long time. But even in the emigration the musical intonation related to his homeland continued to be heard in his musical works. Information about life and heritage of our countryman, although not decisive for the musical culture of Ukraine, is still its important component, because without studying the totality of phenomena it is impossible to create an objective and complete picture of history.

Key words: definition of authorship, Semen (Serge) Weksler, Frederic Chopin, music bibliography, sheet music, Kherson.

Лариса Васильевна Ивченко,

кандидат искусствоведения,

заведующая отделом музыкальных фондов Института книговедения Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

ORCID: 0000-0003-2562-3979

e-mail: ivchenko@nbuv.gov.ua

Евгения Витальевна Кожушко,

младший научный сотрудник отдела музыкальных фондов Института книговедения Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

ORCID: 0000-0002-9115-4050

e-mail: kozhushko@nbuv.gov.ua

Определение авторства музыкальных произведений («безымянный Векслер»)

Целью работы является идентификация композитора – автора музыкальных произведений, опубликованных с неполными данными (только инициалы) в Киеве, Ялте, Феодосии, Москве, Санкт-Петербурге, Варшаве, Париже в начале XX в. **Методология** исследования опирается на основные положения системного подхода к культуре как целостности. Применялись методы специальных исторических дисциплин – библиографии, книговедения, музыковедения, биографистики, в т. ч. историко-сравнительный метод, а также эмпирические наблюдения – результат осмысления авторами собственного опыта по атрибуции произведений. Все это, а также эвристический подход, организация выборочного поиска позволили найти сведения о жизненном и творческом пути композитора. **Научная новизна.** По нотным

изданиям из фондов ВМФ НБУВ, издательским каталогам, рекламам, проспектам серий, информации из электронных каталогов библиотек, эпистолярному наследию и мемуарно-исторической литературе удалось впервые установить основные сведения о Семене Векслере (1876, Херсон – 1950, Париж). Выяснены псевдонимы, которыми пользовался композитор. Определено, что Семен Векслер и «французский» Серж Векслер – одно лицо. Как музыкальный редактор (под псевдонимом Серж Векслер) он сделал многотомное издание произведений Фридерика Шопена, которое считается одним из важных и заметных среди многочисленных шопеновских изданий в XX в. Шесть из восьми братьев С. Векслера – также музыканты (композиторы, дирижеры, исполнители, музыкальные педагоги), которые оставили свой отпечаток в музыкальной культуре Херсона, Киева, Екатеринослава, Одессы. Впервые составлен перечень произведений Семена (Сержа) Векслера. 13 изданий из ВМФ НБУВ атрибутированы как произведения Семена Векслера, их библиографическое описание подается в Приложении. **Выводы.** Выяснено, что автор – Семен Харитонович Векслер – композитор, капельмейстер, преподаватель, автор инструктивных упражнений и школы игры на фортепиано. Семен Векслер долгое время жил и работал в Херсоне, Крыму и Киеве, и даже в эмиграции в его музыке продолжали звучать темы, связанные с родиной. Информация о жизненном пути и творческом наследии нашего земляка хотя и не определяющая для музыкальной культуры Украины, но есть ее важная составляющая, поскольку без изучения совокупности явлений невозможно создание объективной и целостной картины истории.

Ключевые слова: атрибуция, Семен (Серж) Векслер, Шопен, нотобиблиография, нотные издания, Херсон.

Стаття підготовлена 17 квітня 2019 року;

подана до друку 26 квітня 2019 року.